

Številka zadeve: U-I-135/92

Datum odločbe: 30.6.1994

Področje: pokojnine poslancev

Izrek: določbe 39. člena Zakona o poslancih se razveljavijo

Dodatno: odgovor DZ

Odločitev: število glasov ZA:9; PROTI:0

SAMO ZA: dr. Jerovšek, dr. Jambrek, mag. Krivic, mag. Snoj, dr. Šinkovec, dr. Šturm, Testen, dr. Ude, dr. Zupančič

SAMO PROTI: /

POVZETEK ZADEVE:

Pobudnica meni, da 39. in 42. člen Zakona o poslancih kršita ustavni načeli o enakosti pred zakonom (14. člen) in o prepovedi povratne veljave pravnih aktov (155. člen). Izpodbijani člen daje poslancu pravico uveljavljati pokojnino, če je do prenehanja mandata dopolnil najmanj 25 let pokojninske dobe, po 42. členu pa naj bi veljale te ugodnosti tudi za delegate zborov Skupščine Republike Slovenije ter nekatere funkcionarje.

Pobudnica trdi, da človekove pravice, med katere sodi tudi pravica do socialne varnosti, ne bi smele biti odvisne od družbenega položaja človeka. Meni, da naj bi imeli poslanci po Zakonu o poslancih nesorazmerno ugodnejše pogoje za pridobitev pravice do pokojnine.

Pobudnica trdi tudi, da gre za nedovoljeno retroaktivnost, ki jo Ustava prepoveduje, saj ugodnosti iz 39. člena Zakona o poslancih veljajo tudi za delegate in druge funkcionarje iz 42. člena, ki so to bili v času, ko Zakon še ni veljal.

US odloči, da izpodbijane določbe 39. člena ne vzdržijo preizkusa ustavnosti in da pravica iz navedenega člena Zakona o poslancih nesorazmerno odsotpa od splošnih načel pokojninskega zavarovanja, saj mu dajo neprimerno ugodnejše možnosti pri pokojnini.

Kar se nanaša na 42. člen pa US odloči, da razveljavitev le tega ni potrebna, saj se zaradi razveljavitve 39. člena navedenega zakona ta ne more uporabljati niti za kategorijo upravičencev iz 42. člena.

EKONOMSKA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	nerazporejeno				

Ne obsega ekonomske dimenzije

DRUŽBENA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	S				PS
PROTI: /					
ZA: vsi ostali	1	1			

Obrazložitev pozicij

Sodba ima pozicijo 1, saj US ugotovi, da so določbe 39. člena Zakona o poslancih neustavne, ker ugodnost iz navedenega člena ni pogojena s trajanjem poslanske funkcije in tako v načelu tudi ni

utemeljena z razlogi, ki izhajajo iz specifičnosti funkcije. S tako odločitvijo ugotovi, da zakon nesorazmerno odstopa od splošnih načel pokojninskega zavarovanja in torej zagovarja osebne svoboščine in pravice ostalih zavarovancev, ter omeji nesorazmernost, saj je tako razlikovanje med skupinami oseb v skladu s pravico do socialne varnosti praviloma nedopustno, ker izpodbijana določba 39. člena ne izpolnjuje pogojev tako, da bi vzdržala preizkus ustavnosti.

Čeprav se je v pravnem redu razvil sistem, pod katerim se lahko posameznim kategorijam upravičencev določajo posebne, ugodnejše pogoje za uveljavljanje pravice do pokojnine, pa taki ugodnejši pogoji ne smejo izhajati zgolj iz boljšega družbenega položaja poslancev.

Potrebno je torej zavarovati pravice posamezne skupine napram interesom poslancev, ki so s tako odločbo privilegirani. Sodišče tako maksimalno zaščiti pravice ostalih upravičencev in ne dopušča razlikovanja med tema dvema skupinama.

Protisodba bi imela pozicijo 5, saj bi taka določba neposredno dodelila določeni skupini upravičencev ugodnosti zgolj na temelju okoliščine, da so bili poslanci, ne da bi bile te ugodnosti utemeljene z naravo in trajanjem poslanske funkcije, torej bi šlo za arbitrarno urejanje pravic, kar je nasprotno načelom pravne države. Bilo bi tudi v nasprotju z načelom pravičnosti, saj bi dodelilo te ugodnosti nesorazmerno z ugodnostmi drugih kategorij upravičencev.

AVTORITARNA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	S				PS
PROTI: /					
ZA: vsi ostali	1	1			

Obrazložitev pozicij

Sodba ima pozicijo 1, saj US z navedeno odločitvijo nasprotuje avtoriteti države in zaščiti pravice pokojninskih upravičencev pred posegi države in jih tako postavi v primarni položaj.

US izpostavi, da izpodbijana določba nasprotuje načelu pravne in socialne države, ki izhaja iz 2. člena Ustave RS in da navedene ugodnosti niso utemeljene s skrbjo za socialno varnost poslancev po prenehanju njihovega mandata.

Tudi, tako velike neargumentirane ugodnosti odstopajo od splošnih načel pokojninskega zavarovanja, od pravic enake kategorije upravičencev v enakih okoliščinah po dosedanji zakonodaji in od splošnih družbenih razmer.

Čeprav, na kar se sklicuje tudi DZ, Ustava v drugem odstavku 15. člena določa, da je mogoče z zakonom predpisati način uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kadar to določa Ustava sama ali če je to nujno zaradi same narave pravicve ali svoboščine, pa US omeji zakonodajalčevo voljo, saj s tem ko razeljavi navedeni člen odvzame pravico do arbitrarnega in nesorazmernega obravnavanje upravičencev, zato pozicija 1.

Protisodba bi imela pozicijo 5, saj bi v tem primeru US zaščitilo avtoriteto države in bi dovolilo da zakonodajalec brez utemeljitev in jasnih kriterijev uzakoni znaten privilegij članov zakonodajnega telesa, kar pa je v nasprotju z Ustavo.

US bi tako dovolilo drugačno obravnavanje teh dveh skupin in sledilo volji zakonodajalca, torej bi avtoriteta države imela prednost pred zaščito pravic pokojninskih zavarovancev in bi to pomenilo močen poseg države v pravice posameznikov, zato pozicija 5.

MEDNARODNA PRAVNA VPETOST (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno-NC)		
dr. Jerovšek, dr. Jambrek, mag. Krivic, mag. Snoj, dr. Šinkovec, dr. Šturm, Testen, dr. Ude, dr. Zupančič	1	<i>Se ne sklicuje na tuje pravo oziroma le v kratkem povzame, da primerjava z ureditvijo podobnih vprašanj v Nemčiji in Avstriji, na kar se sklicuje nasprotni udeleženec, ne govori v prid utemeljenosti izpodbijane določbe.</i>
PROTI: priimki	/	/

NAKLONJENOST VLADI (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
Odločitev in sodniki ZA	NC	/
PROTI: /	NC	/

Če je bilo mnenje DZ drugačno od mnenja vlade oz. če je mnenje podalo samo DZ:

NAKLONJENOST DZ (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
dr. Jerovšek, dr. Jambrek, mag. Krivic, mag. Snoj, dr. Šinkovec, dr. Šturm, Testen, dr. Ude, dr. Zupančič	1	<i>US odloči drugače kot DZ, saj le ta navede da je posebno zagotavljanje socialne varnosti poslanca po prenehanju poslanskega mandata utemeljeno z nekaterimi posebnostmi v položaju poslanca, da je položaj na tak način urejen tudi v državah s primerljivo družbeno ureditvijo kot sta recimo Nemčija in Avstrija. DZ tudi zatrjuje, da če poslanec ne bi imel zagotovljenega ustreznega statusa, ki mu zagotavlja materialno in socialno varnost, bi se lahko uveljavila negativna selekcija. Nazadnje DZ tudi utemeljuje, da tudi Ustava predvideva, da se način uresničevanja človekovih pravic, kadar je to potrebno zaradi narave pravice, določi z zakonom in da gre prav za tak primer pri pravici do socialne varnosti, saj jo Ustava v 50. členu zagotavlja pod pogoji, določeni z zakoni, vendar US odloči, da ti pogoji niso izpolnjeni tako, da določba prestane preizkus ustavnosti.</i>
PROTI: /	/	/